

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
доц. Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія світового господарства

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **24 Сфера обслуговування»**

спеціальність **242 «Туризм»**

освітня програма **«Туризм»**

вид дисципліни **за вибором**

факультет **міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“29” серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Ганна ГАПОНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “28” серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

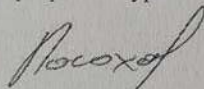

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Туризм»

Гарант освітньо-професійної програми «Туризм»

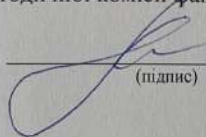
Іван ПОСОХОВ

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “29” серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Географія світового господарства» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» підготовки бакалавра за спеціальністю 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Географія світового господарства» є комплексний аналіз світогосподарських процесів з врахуванням їх регіональної специфіки, а також тенденцій переходу до стратегії сталого розвитку і постіндустріального інформаційного суспільства.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни – висвітлення особливостей, закономірностей розвитку та функціонування галузевої, територіальної структури сучасного світового господарства.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК 13. Здатність планувати та управляти часом

ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

1.3. Кількість кредитів

3 кредити

1.4. Загальна кількість годин

90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	14 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
42 год., в т.ч.	76 год., в т.ч.
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота 12 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН 11. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО – ЯК СКЛАДОВА ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Тема 1. Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура
Становлення та суть світового господарства. Поняття світового господарства. Закони, закономірності та принципи розвитку і розміщення світового господарства. Сутність міжнародних економічних відносин та їх форми. Механізми світового господарства та складові частини. Етапи формування світової економіки. Періоди розвитку світового господарства. Теорії формування та розвитку світового господарства. Типологія країн світу.

Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція

Інтеграція як відносини і як процес. Фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції. Форми та особливості регіональної економічної інтеграції. Проблеми і перспективи світової (глобальної) інтеграції.

Європейські інтеграційні процеси. Європейський Союз. Інтеграція східноєвропейських країн. Чорноморське економічне співробітництво. Потенціал і особливості загальноєвропейської економічної інтеграції, Північноамериканська економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі «США-Канада». НАФТА. США у світових інтеграційних процесах. Економічна інтеграція у Латинській Америці. Потенціал і особливості регіональної інтеграції країн Азії. Інтеграційні зусилля арабських країн. Взаємозв'язки країн Африки.

Україна в світових інтеграційних процесах. Передумови інтеграції України у світове господарство. Пріоритетні напрями геополітичної та галузевої орієнтації України.

Тема 3. Національна економіка як частина світового господарства

Взаємодія національних економік із світовим господарством. Державне регулювання взаємодії національних економік із світовим господарством.

Система національних рахунків

Тема 4. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення

Класифікація глобальних проблем людства. Проблема подолання бідності та відсталості. Конверсія. Проблема миру та демілітаризації. Виробнича проблема, масштаби, перспективи рішення. Проблема природних ресурсів. Екологічна криза. Демографічна проблема. Проблема стійкого розвитку. Проблема розвитку людського потенціалу.

РОЗДІЛ 2. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 5. Географія природних ресурсів світу

Суть понять: природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал. Основні підходи до класифікації та оцінки природних ресурсів світу. Паливно-енергетичні ресурси. Рудні корисні копалини. Нерудна хімічна і будівельна сировина. Земельні ресурси. Агрокліматичні ресурси. Водні ресурси. Біологічні ресурси. Рекреаційні ресурси. Освоєння ресурсів Світового океану. Територіальні поєднання природних ресурсів.

Тема 6. Промисловість світу та її розміщення

Географія промисловості світу: історичний контекст, сучасні фактори розміщення, науково-технічний прогрес (НТП) і географія галузей. Видобувна промисловість: гірничовидобувна, лісозаготівельна, морський промисел та рибальство. Обробна промисловість світу: паливно-енергетичний комплекс, металургійний комплекс,

машинобудування, хімічна, лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, легка та харчова промисловість.

Тема 7. Географія сільського господарства світу

Географія сільського господарства світу: основні етапи й особливості розвитку. НТР і сільське господарство. Географічні відмінності в напрямках і рівнях розвитку. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва. Типи сільського господарства. Географія тваринництва світу. Географія рослинництва світу.

РОЗДІЛ 3. ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ГАЛУЗЕЙ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Тема 8. Географія транспорту та зв'язку в світі

Суть понять: транспорт, транспортна система. Основні параметри та тенденції розвитку світової транспортної системи. Класифікація видів транспорту світу. Залізничний транспорт. Автомобільний транспорт. Трубопровідний транспорт. Водний транспорт. Авіаційний транспорт. Міжнародні транспортні коридори. Регіональні транспортні системи. Суть, функції та склад зв'язку. Етапи розвитку сучасної системи зв'язку. Міжнародна пошта. Міжнародний електрозв'язок. Міжнародні супутникові системи зв'язку. Оптико-волоконні лінії зв'язку. Регіональні особливості розвитку індивідуальних видів зв'язку. Регіональні особливості розвитку засобів масової інформації. Міжнародні комп'ютерні мережі. Розвиток новітніх видів зв'язку в країнах світу.

Тема 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція

Природний рух населення. Зростання кількості населення. Відтворення населення. Статеві і вікові структури населення. Національний і релігійний склад населення світу. Суть понять «трудова потенціал», «соціальна структура населення», «професійна структура населення», зайнятість населення. Розміщення населення. Міське і сільське населення. Суть поняття «урбанізація». Основні форми міського розселення. Причини міжнародної міграції робочої сили. Сутність і види міжнародної трудової міграції. Етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів. Напрямки міграції робочої сили. Особливості формування та розвитку світового ринку праці. Види міграції. Економічні та соціальні наслідки міжнародної трудової імміграції та еміграції. Регулювання міжнародних міграційних процесів. Методи та рівні регулювання міграції трудових ресурсів міжнародної організації праці. Україна в світових міграційних процесах.

Тема 10. Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві

Науково-технічне співробітництво. Форми інтеграції науки і виробництва. Конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій. Міжнародний трансфер технологій як фактор економічного розвитку. Міжнародне науково-технічне співробітництво як інструмент переходу вітчизняної економіки до стабільного розвитку. Проблеми та перспективи розвитку міжнародної торгівлі України.

Тема 11. Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку

Структура та типологія національних туристичних ринків. Сегментація ринку туристичних послуг. Міжнародна система послуг. Способи постачання послуг. Специфіка виробництва та постачання послуг. Споживачі й виробники туристичних послуг. Туристичне посередництво. Туристичний консорціум та корпорація. Ресурси туризму. Попит на міжнародному туристичному ринку. Споживчі вимоги до якості туристичних послуг.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб.	інд.		с. р.	о	л	п	лаб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
Тема 1. Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура	7	3	2			2	7	2				5
Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція	7	3	2			2	7	2				5
Тема 3. Національна економіка як частина світового господарства	7	3	2			2	7	2				5
Тема 4. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення	7	3	2			2	7	1				6
Разом за розділом 1	28	12	8			8	28	7				21
Розділ 2.												
Тема 5. Географія природних ресурсів світу	7	2	1			4	7	1				6
Тема 6. Промисловість світу та її розміщення	7	2	1			4	7	1				6
Тема 7. Географія сільського господарства світу	7	2	1			4	7	1				6
Разом за розділом 2	21	6	3			12	21	3				18
Розділ 3.												
Тема 8. Географія транспорту та зв'язку в світі	7	3	1			3	7	1				6
Тема 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція	7	4	1			2	7	1				6
Тема 10. Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві	7	3	1			3	7	1				6
Тема 11. Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку	8	4	2			2	8	1				7
Разом за розділом 3	29	14	5			10	29	4				25
Контрольна робота	12					12	12					12
Усього годин	90	32	16			42	90	14				76

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура	2	
2	Міжнародна економічна інтеграція	2	
3	Національна економіка як частина світового господарства	2	
4	Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення	2	
5	Географія природних ресурсів світу	1	
6	Промисловість світу та її розміщення	1	
7	Географія сільського господарства світу	1	
8	Географія транспорту та зв'язку в світі	1	
9	Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція	1	
10	Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві	1	
11	Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку	2	
	Разом	16	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура»	2	5
2	Самостійне опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури та підготовка до семінарського заняття з теми «Міжнародна економічна інтеграція»	2	5
3	Опрацювання питань з теми «Національна економіка як частина світового господарства»	2	5
4	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення»	2	6
5	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Географія природних ресурсів світу»	4	6
6	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Промисловість світу та її розміщення»	4	6
7	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Географія сільського господарства світу»	4	6
8	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Географія транспорту та зв'язку в світі»	3	6
9	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція»	2	6
10	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві»	3	6
11	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми «Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку»	2	7
	Підготовка контрольної роботи – індивідуального завдання	12	12
	Разом	42	76

6. Індивідуальні завдання

Семестрова контрольна робота з дисципліни «Географія світового господарства» є індивідуальним комплексним завданням.

Контрольна робота представляє собою позааудиторну самостійну роботу студентів навчально-дослідного характеру. Вона передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Контрольна робота передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу, розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, вміння презентувати результати роботи. Індивідуальна робота виконується студентом самостійно. Студент має право самостійно обрати тему роботи заздалегідь узгодивши її з викладачем. Оцінка за контрольну роботу враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Цілями виконання контрольної роботи є формування:

- понятійно-аналітичного рівня знань;
- загальнокультурного рівня студентів;
- методів ведення обґрунтованої полеміки;
- умінь самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати та узагальнювати суттєву наукову інформацію;
- техніки публічного оприлюднення (доповіді) результатів аналітичних оглядів джерел інформації.

Контрольна робота складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків за необхідності.

Контрольна робота виконується за наступним типовим планом:

Економіко-географічна характеристика країни

Вступ. Коротко характеризуються актуальність теми, мета, задачі і методика дослідження, ступінь вивченості проблеми, використані джерела, теоретичне і практичне значення роботи (обсяг 1-2 сторінки)

Розділ 1. Фізико-географічні умови (обсяг 2-3 сторінки)

1.1. Економіко-географічне та геополітичне положення країни

1.2. Природно-ресурсний потенціал

Розділ 2. Адміністративна і соціальна географія (обсяг 2-3 сторінки)

2.1. Адміністративно-територіальний поділ

2.2. Населення та трудові ресурси

Розділ 3. Економічна географія (обсяг 7-9 сторінок)

3.1. Основні показники економічного розвитку

3.2. Промисловість і транспорт

3.3. Сільське господарство

3.4. Зовнішньоекономічні зв'язки

3.5. Сфера послуг країни

Розділ 4. Сучасний стан туристичної діяльності країни (обсяг 6-7 сторінок).

4.1. Рівень розвитку індустрії та економіки туризму. Користуючись даними Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC), визначити показники рівня розвитку галузі – прямий внесок туризму до ВВП країни, загальний внесок туризму до ВВП країни, безпосередньо зайняте у туризмі населення, загальний внесок туризму до зайнятості населення, частка туристичного експорту у загальному експорті країни, загальний обсяг інвестицій у туристичну сферу країни.

4.2. Структура туристичних потоків. За даними ЮНВТО та національної статистики охарактеризувати обсяги, напрямки і структуру в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму.

Висновки. Повинні містити особисті короткі висновки про результати виконаної роботи – оцінку особливостей і рівня розвитку туризму в досліджуваній країні. Обсяг до 2 сторінок.

В друкованому варіанті обсяг роботи повинен становити 17-25 стор., не враховуючи додатки.

Виконується контрольна робота з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 30 мм, нижнє та верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. Робота починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15).

Назви розділів друкують великими літерами перед текстом по центру сторінки, заголовки підрозділів – малими (крім першої великої) з абзацного відступу. Переноси слів у заголовках не дозволяються. Крапку наприкінці заголовка не ставлять. Кожну структурну частину контрольної роботи (зміст, розділи, висновки, список використаних джерел, кожний додаток) необхідно починати з нової сторінки. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами вгорі праворуч сторінки.

При написанні контрольної роботи необхідно здійснювати посилання на всі використані джерела. У списку джерел вказують лише ті з них, що дійсно використовувались. Їх слід розташовувати в алфавітній послідовності та оформляти згідно з вимогами бібліографічного опису.

Рисунки і таблиці наводяться в роботі безпосередньо після тексту за першою згадкою або на наступній сторінці. Рисунки нумеруються послідовно в межах контрольної роботи, за винятком ілюстрацій в додатках. Номер рисунка, його назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ним. Приклад оформлення наведено в Додатку Б.

Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується над таблицею. Назва і слово «Таблиця» починаються з великої літери. Приклад оформлення наведено в Додатку В.

При оцінці контрольної роботи враховується глибина опрацювання та широта охопту теми, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність та стиль викладу, якість технічного оформлення роботи.

Форма проведення підсумкового оцінювання виконаної роботи – публічна доповідь (3-4 хвилини) з подальшим відкритим обговоренням.

Оцінювання знань, продемонстрованих під час захисту роботи, проводиться з урахуванням наступних критеріїв:

- розуміння поставлених завдань, ступінь засвоєння методології їх вирішення;
- ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- знання рекомендованої літератури стосовно питань, які виносяться на захист;
- уміння захищати свою позицію та робити висновки на основі здобутих знань з дисципліни.

Термін виконання – не пізніше ніж за 20 днів до початку залікового тижня.

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу: – словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж); – наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); – практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання: – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчально-

пізнавальної діяльності; – методи контролю та самоконтролю у навчанні; – бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- оцінка за індивідуальну роботу студентів;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Проміжний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим та другим розділом, дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. До екзамену допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю та написання і захисту індивідуальної роботи. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань становить 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч:

2 теоретичних питання – 30 б (2x15);

Відкриті тестові питання – 10 б.

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Географія світового господарства», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5717>.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі екзамену з екзаменаційною роботою:

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Разом	Екзамен аційна робота	Сума
Розділ 1					Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		
60 (мінімум – 20 з урахуванням всіх видів робіт)										60	40	100 (мінімум – 50)

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль – 60 балів.

З них:

- активна робота на семінарських заняттях – 30 балів (2 бали кожне семінарське);
- поточний контроль – 20 балів;
- контрольна робота – 10 балів.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання знань студентів на семінарських заняттях

Усний виступ, виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
2	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
1,5	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
1,0	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
0,5	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі та ОКЛ.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Критерії поточного контролю знань студентів

Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
15-20	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
10-14	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
5-9	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену): виконання контрольної роботи, написання поточного контролю та робота на семінарських заняттях за результатами яких він набрав не менше 30 балів.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку та екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч:

2 теоретичних питання – 30 б (2x15):

13-15 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу;

10-12 балів отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;

7-9 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;

5-6 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання;

3-4 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми;

0-2 балів отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Задача – 10 б:

9-10 балів отримують студенти, які повністю вирішили задачу, отримали правильну відповідь та змогли пояснити логіку розв'язання;

6-8 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю відобразили логіку розв'язання задачі та отримали правильну відповідь;

3-5 балів отримують студенти, які частково і поверхово відобразили логіку вирішення задачі або сформулювали висновок, допустивши неточності та помилки;

1-2 бали отримують студенти, які не змогли правильно вирішити задачу але робили спроби з вірним визначенням формул;

0 балів отримують студенти, які не володіють навчальним матеріалом.

Питання до екзамену додаються.

Бали за відповіді на теоретичні питання викладач виставляє після усної співбесіди.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання екзамену, становить 50 балів. Бали за відповіді на теоретичні питання викладач виставляє на оголошенні екзаменаційних оцінок після усної співбесіди. Національна шкала ґрунтується на рейтингу здобувачів вищої освіти у складі потоку/курсу:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку *відмінно*. При цьому оцінку – 100 балів, як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

- здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили неточності, ставлять оцінку *добре*;
- здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку *задовільно*;
- здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали *незадовільні оцінки*, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і повторно перескласти підсумковий контроль.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. із внесеними змінами і доповненнями – редакція від 10.04.2008. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Глобальна економіка : навч. посіб. / Т. В. Шталь, Ю. Б. Доброскок, О. О. Тищенко та ін. Харків : Вид-во "Форт", 2016. 358 с.
3. Голюков А. П., Довгаль О.А. Світова економіка : підручник. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 268 с.
4. Голюков А. П., Довгаль О.А. Міжнародні економічні відносини : підручник. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 464 с.
5. Громенкова С. В. Міжнародна трудова міграція як фактор впливу на конкурентоспроможність країн та їх економічне зростання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. Херсон : ВД "Гільветика", 2018. Вип. 29. С. 37–40.
6. Економічна і соціальна географія світу / за ред. Кузика С. П. Львів: «Світ» 2002. 672 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Л. О. Чернишова, В. О. Козуб, К. Ю. Величко та ін. Харків : Вид-во "Форт", 2015. 400 с.
8. Козак Ю. Г., Заєць М. А., Притула Н. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Одеса : ТОВ "ПЛУТОН", 2016. 352 с.
9. Кулініч О. А., Козуб В.О. Економіка зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. Харків : Форт, 2013. 157 с.
10. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 504 с.
11. Матюшенко І. Ю. Перспективи розвитку конвергентних техноло-гій в країнах світу й Україні для вирішення глобальних проблем : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. 448 с.
12. Міжнародна економіка: підручник / у двох частинах.; за наук. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. Ч.І. 633 с.
13. Міжнародна економіка: підручник / у двох частинах.; за наук. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. Ч. 2. 384 с.
14. Міжнародні економічні відносини: підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник/ Т. М Мельник, Л. П. Кудирко, Н. О. Іксарова, О. В. Кам'янецька, Т. Л. Вишинська. [та ін.]; К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 555 с.
15. Міжнародні організації : навч. посіб. / уклад. Т. В. Андросова, О. В. Кот, В. О. Козуб. Вид. 2-ге, переробл. та допов. Харків : ХДУХТ, 2018. 235 с.
16. Парфіненко А.Ю. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації: вступ до курсу «Туристичне країнознавство». Х.: Бурун Книга, 2009. 128 с.
17. Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І., Любіцева О.О. Туристичне країнознавство: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с.

Допоміжна література

1. Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів: монографія: / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко [та ін.]; за заг.ред.: А. А. Мазаракі К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 683 с.
2. Зовнішня торгівля України: XXI ст. : монографія: / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко, Н. О. Іксарова, О. В. Кам'янецька, Т. Л. Вишинська, К. С. Пугачевська [та ін.]; за заг.ред.: А. А. Мазаракі К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 600 с.
3. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_134
4. Мельник Т. М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія. К.: КНТЕУ, 2007. 395 с.
5. Мельник Т. М., Дьяченко О. В. Інституціональне забезпечення митного регулювання України в умовах євроінтеграції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. – №4 (93) С. 5-15. URL: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/03\(92\)/ZT_03_2017_st_02.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/03(92)/ZT_03_2017_st_02.pdf)
6. Мельник Т. М., Касянок К. Г. Проблеми залучення та використання іноземних інвестицій в економіці України Україна. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. №1. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/journals/2017/1/253-270>
7. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / [А. А. Мазаракі та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К. : КНТЕУ, 2012. 823 с.
8. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
9. Митний кодекс України зі змінами, внесеними згідно із Законами № 4915-VI від 07.06.2012, № 4999-VI від 21.06.2012, № 5018-VI від 21.06.2012, №5043-VI від 04.07.2012, №5076-VI від 05.07.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
10. Міжнародний процесуальний кодекс ICC/ ESOMAR. URL: <http://www.esomar.org/>
11. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід / Колектив авторів за редакцією А. Ю. Парфіненка, Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 280 с.
12. Павленко І. І., Варяниченко О.В., Навроцька Н.А. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 256 с.
13. Правова основа екомаркування в ЄС [Regulation (EC) № 66/2010 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the EU Ecolabel]. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:027:0001:0019:en:PDF>
14. Русинський М. Й. Географія туризму України. Навчально-методичний посібник: Вид. 2-е, переробл і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 160 с.
15. Світовий ринок товарів та послуг : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 720 с.
16. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.
17. Туристичний імідж регіону: монографія / за ред. А. Ю. Парфіненка. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 312 с
18. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=2232235

19. ISO 22000: 2005 «Системи менеджменту в галузі безпеки продовольства – вимоги для будь-яких організацій в ланцюгу поставок». URL: http://www.iso.org/iso/ru/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=35466
20. Bhagwati J. Termites in the Trading System : How Preferential Trade Agreements are Undermining Multilateral Free Trade. Oxford : University Press, 2008. 144 p.
21. Carbaugh R. J. International economics. 10th ed. Ohio : South-Western Thomas Corporation, 2005. – 554 p.
22. Keet P., De Villiers R. South Africa and the Non Aligned Movement in an Area of Regionalization and Globalization. Huntington : Pre-toria, 1999. 47 p.
23. Proskurnina N. V. Ukraine on the way to sustainable development: the experience of European countries. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 72–78.
24. Tourism Geography / ed. by S. Williams. London-New-York: Routledge, 2003. 225 p.
25. Ukrainian economy growth imperatives: Monograph / A. Mazaraki, S. Melnichenko, G. Duginets et al; edited by Anatolii A. Mazaraki. Prague: Coretex CZ SE, 2018. 300 p.
26. World Geography of Travel and Tourism: A Regional Approach / ed. by Alan Lew, C. Michael Hall. 2008. 376 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. URL: <http://unwto.org>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://imf.org>
5. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. URL: <http://iom.org>
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://worldbank.org>
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://wto.org>
11. Офіційний сайт Статистичної служби Європейського Союзу. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
12. Офіційний сайт ЮНКТАД. URL: <http://unctad.org>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Географія світового господарства», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view?id=5717>.